

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 12.

Lördagen den 5 April

1845.

Cyclus dramatischer Charactere. Nebst einer einleitenden Abhandlung über das Wesen dramatischer Charaktergestaltung von Dr. Heinrich Theodor Röttscher, Professor am Königl. Gymnasium zu Bromberg. Berlin 1844.

(Fortsättning.)

Så mycket Sir John Falstaff, säger Röttscher, också har blifwit beundrad och fortfar att beundras, så litet hafwa dock hittills denna originella personlighets elementer blifwit fullständigt uppfattade och den trollkraft, som denna gestalt utöfwar, blifwit fullkomligt tillfredsställande förklarad. Huru sinlig och försänt i materien än Falstaff är, så är han dock tillfika en ideal karakter, en skapelse af en fri skaldeåskädning, lika upphöjd öfwer den blotta porträttilikheten som öfwer det blotta fantastiska — med ett ord en lifswande skapelse ur den werkelige verden. Då Schlegel kallar honom för den roligaste och angenämaste odåga, som någonsin blifwit skildrad, och, i det han framhåller Falstaffs mångfaldiga njutningslusta, hans eländiga feghet, hans skrytaktighet, hans lögnaktighet, förklarar hans frånvaro af illka emot andra såsom det moraliskt försonande, lifasom hans quickhet och godlynta munterhet som det estetiskt försonande, så förslår ett sådant betraktelsesätt icke till förklarande af Falstaffs karakter.*) Falstaff måste begripas ur en

princip. Det första willkoret för att man skall kunna begripa honom är, att man håller hwarje blott moraliskt synpunkt fjerran, ty en sådan är icke tillräcklig för att förklara Falstaffs karakter. Säger man att det behag som Falstaff uppväcker hos oss beror derpå, att han, trots all sin egoism och njutningslusta, dock aldrig sätter några wäsentliga förhållanden i fara, och att wi af honom aldrig hafwa att frukta att han skulle omstörta några sedliga förhållanden, hwarken statens eller familjens, samt att wi således på god tro kunne öfwerlemna oss åt honom, så är detta wisserligen såsom faktum riktigt uppfattadt, men derigenom är ändock icke det egenteligen lustiga hos Falstaff förklaradt; men derom är juft frågan. Äfwen Ulrici, så mycket sant han för öfrigt säger om Falstaff, låter dock wid uppfattandet af hans karakter allt för mycket beherrska sig utaf den moraliska måttstocken, som hindrar honom att med full frihet reproducera Falstaff; ty han will på sätt och wis rädda honom i sedligt asseende, han will påtruga oss den öfwerlygelse, att Falstaff icke är i botten ond, enär han icke eftersträfwar det onda för det ondas skuld

gen; bekändig in Schulden und wenig gewissenhaft in der Wahl der Mittel, um sich Geld zu verschaffen; ein feiger Soldat und ein lügenhafter Prahler; ein Schmeichler und eine böse Zunge hinter dem Rücken seiner Freunde, erregt er dennoch niemals Unwillen. Man sieht, daß seine zärtliche Besorgnis für ihn selbst ohne alle Beimischung von Tücke gegen Andre ist; nur in der behaglichen Ruhe seiner Sinnlichkeit will er nicht gestört werden und diese erkaufte er durch die Geschäftigkeit seines Verstandes." Och längre fram tillägger Schlegel: "Er ist so überzeugt, daß die Rolle, die er spielt, nur unter dem Deckmantel Des Witzes durchschlüpfen kann, daß er auch sich selbst gegenüber niemals ganz ernsthaft ist, und seinen Lebenswandel, seine Verhältnisse zu ändern und seine sinnliche Philosophie auf eine lustige Weise einkleidet."

*) A. W. v. Schlegel ger i sina Vorlesungen über dramatische Kunst und Litteratur följande skildring af Falstaff: "Falstaff ist der angenehmste und unterhaltendste Taugenichts, der je geschildert worden. Seine verächtlichen Eigenschaften werden nicht verkleidet: alt und dabei lustern und liederlich, übermäßig wohlbeleibt und immer darauf bedacht, sich durch Speise und Trank und Schlaf zu pfe-

utan blott som ett medel att ernå det, som han fallar lifwets lycksalighet. Men derigenom gifwer han dock honom alltid en ganska torftig sedlig kärna, som icke ens blifwer mera betydande genom den anmärkningen, att allt nedrigt wore från honom aflägsnadt så, att till och med hos honom funnes ett swagt sken af adel, som dels wisade sig i hans öfwerlägsenhet öfwer andra till och med relativt bättre dårar och oduglingar än han, dels och ännu mer, då man jemför honom med hans snygga omgifning, Bardolph, Nym, Pistol, m. fl. och dertill erinrar sig den betydelsefulla berättelsen om hans död *). Falstaffs hela individualitet sönderbryter en sådan instränkt moralisk måttstock genom hvilken dock alltid blotta frånvaron af nedrighet eller det swaga skenet af en ädel natur blifwa qwar som hans enda rättfärdigande. Deruti kan omöjligen intresset för Falstaffs personlighet ligga, ty derwid tvingar sig dock owillkorligt den reflexion på oss, att, om det försonande i denna personlighet skulle bero på en sådan liten dos af sedlig kraft eller, så till sagan, på denna drägg af samwete, så synes det oss dock obegripligt huru Falstaff kan wara som lustigast och som mest muntra opp oss i de situationer i hvilka han, från moralisk ståndpunkt betraktad, är mest aflägsnad ifrån att komma oss att tänka på den nyss omtalade ädlare kärnan. Vi måste wid betraktandet

*) Ulrich über Shakespeares dramatische Kunst p. 353 och 354: "Falstaff ist nicht rechtlin böse, denn er will ja das Böse nicht um des Bösen willen, sondern nur als Mittel zur Erlangung dessen, was ihm Leben und Glückseligkeit heißt." Vidare: "Allein Falstaff liebt nicht nur nicht das eigenblich Boshafte und Niederträchtige, es ist sogar ein edler Kern in ihm, ein schmaler und swacher Schein wirklichen Adels, der ihn, wie alle Shakespearsche Hauptfiguren umgiebt — sie stammen ja alle vom Ebenbild Gottes ab." — Slutligen: "Wir würden uns an einem solchen Fettklumpen von Fleischeslust, Sinnlichkeit und Genussucht trotz alles Wizes und Humors nicht ergötzen können, wenn nicht ein leises Gefühl jenen edleren Kern und den, wenn auch vorüberstehenden, mehr unbewußten Kampf seines bessern Selbst mit seiner Schwachheit uns stets vorhielte." Jemför p. 355 hwarest Ulrich såsom grund till war förnöjelse åt Falstaff angifwer följande: "Wir ergötzen uns an ihm, theils weil wir sehn, wie objektiv genommen, alle diese Schwäche und Verkehrtheit, trotz alles hülfreichen Scharfsinns, sich selbst überall aufhebt und zugleich doch das Gute und Rechte geschieht, theils weil wir fühlen, das dieses Uebermaß der Sinnlichkeit und Fleischartigkeit doch den innern, edleren Kern und das bessere Bewußtsein nicht ganz austilgen konnten."

af denna underbara karakter en gång för alla göra oss lösa från alla moraliska betraktelser och uppgifwa allt försök att ifrån den sidan rättfärdiga Falstaffs individualitet.

Falstaff är en högkomisk figur. Derom äro alla ense. Men är han en komisk figur blott för andra, eller också för sig sjelf? Är han så försänkt i befängdheter, dårskaper, swagheter och brister så att dessa blott blifwa synliga genom omständigheternas objektiva proces och derigenom förinta den komiska individen, eller utför han sjelf i sig processen öfwer sina egna swagheter och sina menliga brister? Falstaff, det ser man wid första ögonkastet, är alldeles icke någon blott objektiv komisk figur. Såsom sådan kunde han aldrig utöfwa öfwer sin omgifning den öfwerlägsenhet, hvilken han, trots alla de puts, som spelas honom, dock alltid bibehåller. Icke yttre förhållanden och konflikter bringa först Falstaffs komiska natur i ljuset, utan med det fullaste medvetande drager han sjelf genast fram med hela omfånget af sina sinliga lustar och alla sina odygder genom hvilka han dels will stegra njutningen af sina sinliga nöjen, dels bibehålla och förswara dem och leder derigenom fram de komiska situationerna med full frihet. Falstaff förnekar nemligen aldrig ett ögonblick sin underdånighet under de sinliga njutningarna, han styler icke öfwer sina fel, wisar sig icke bättre än han är. Men dermed äro wi endast wid inledningen till hans natur. Sjelfparodien öfwer egen sinlighet räcker ännu icke till för uppfattningen af hans lifsprincip. Falstaffs innersta natur går fastmera ut på **upplösning af allt allwar i lifwet, upplösning af allt allwar i lidelse och affekter**, som bringa menniskan under sitt herrawälde, instränka henne och betaga henne lynnets fulla frihet. Lifwets allwar fordrar ett fördjupande i lifwets innehåll; allwaret concentrerar menniskan till ett bestämdt och dertill nödwändigt instränkt innehåll och ändamål, som utgör menniskans wäl eller we. Den som wet hwad lifwets allwar är, och den som tager lifwet allwar, samt, han kastar sig med hela sin själs energi in i lifwets innehåll, han känner lifwets wigt och betydelse, han wägar allt för att utföra det, som för honom gäller som wäsentligt, han gräfwer sig in i bestämda ändamål, hvilka för individen hafwa ett absolut värde. Ju intensivare allwaret är, destomera concentrerar det menniskan till en bestämd riktning, desto mera sätter menniskan hela sitt wäl i förverkligandet af de planer, som lifwa henne. Lifwets hög-

sta allwar fordrar också en människas hela hängifvenhet för det som hon anser för det substantiella och utaf hvars existens hennes lyckalighet beror. Derpå beror också allt tragiskt pathos, ty genom ett sådant sluter sig människan så nära ihop med ett bestämdt innehåll, att hon känner sig oskiljaktig från detsamma och lägger hela sin personlighet deruti. Hvarje tragiskt pathos är därför väsendtligen exklusivt, det drager själen ihop på en enda punkt, i hvilken den samlar hela sin styrka.

Falstaffs lifsprincip bildar den abstrakta motsatsen till det nyss sagda. Han är ironien öfver hvarje människan djupt gripande bestämdhet, öfver hvarje allwar, som beherrsakar henne, öfver hvarje lidelse och hvarje affekt, som skapa ett meniskt bröst. Falstaff swärfvar upplösande öfver hvarje särskildt intresse, som för människan har ett exklusivt värde och förfätter hennes inre i en verklig spänning. Falstaff är därför en naturlig fiende till alla ideala intressen och lidelser ty de beröfva lynnet dess trefnad och inskränka, just därför att de koncentrera människan, själens oinskränkta frihet. Falstaff parodierar alltså lika så bestämdt de ideala känslor och affekter, som gifwa människan lystning, som all handling genom hvilken människan, för att vinna ett ändamål, till och med kastar sig i faror, och är just af detta skäl en bespottan af alla sedliga intressen och förhållanden, emedan de fordra människans hängifvenhet och derigenom lägga henne under väsendtliga makters herradöme. Nykte, ära, hjeltemod, nit för allmänt wäl äro därför makter dem Falstaff med sin humor förintar, emedan de för honom upphäfwa den lufwa njutning, den oinskränkta frihet i lynnet, som för honom utgöra lifwets högsta värde. Men Falstaff, kunde man inwända, hycklar dock dygden, han hycklar tapperhet, hjeltemod, hederkänsla o. s. w., och derutaf kommer hans widunderliga skryttaktighet, hans gigantiska lögner, hvilka alla hafwa det ändamålet att i andras ögon vindicera honom en andel i wisra dygder, hvilka det allmänna omdömet synnerligen värderar, och i hvilka vår ideala natur förnämligast uppenbarar sig. Men till och med i detta sträfwande att pryda sig med sanningskärlekens, hjeltemodets, måttlighetens dygder, hwilket Falstaff wisserligen lägger i dagen, får man icke se det prosaiska och allwarliga sträfwandet att verkligen öfvertyga andra om sannfärdigheten af sin renhet, heder och tapperhet. Falstaff skulle med ett sådant allwarligt sträfwande helt och hållet

falla ur rollen, ja han skulle till och med förefalla öfventligen inskränkt, om han verkligen wore af den meningen, att han genom sina grundlösa lögner och sitt skryt, hvilka han wid alla tillfällen utvecklar, kunde öfvertyga sina åhörare om sanningen af sina utlåtanden. Med en sådan föreställning om ett simpelt hycklande utaf menliga dygder, förvrider man helt och hållet Falstaffs bild och degraderar honom till en prosaisk och till och med tölpaktig skrytare, som icke en gång har så mycket anda uti sig, att kunna hafwa ett säkert medvetande om otillräckligheten af slika medel för att vinna sitt ändamål. Enheten uti Falstaffs karakter ligger fastmera deruti, att Falstaff, äfwen i de påhitt, genom hvilka han söker att ställa sitt hjeltemod eller ridderliga sinne i en fördelaktig dager, tillika genom kraften af sin humor wisar sig upphöjd öfver ett dylikt sträfwande att verkligen påtvinga andra öfvertygelsen om sina ridderliga dygder och sjelf ideligen upplöser allwaret utaf ett sådant försök. Så parodierar Falstaff i alla sina mångfaldiga berättelser och i rikedom af sina skryttaktiga yttranden tillika sig sjelf i den mening, att han sjelf återigen upplöser allwaret uti ett sådant sträfwande att gälla för storsinnad, trogen, tapper och derigenom tillika parodierar den allmänna opinionen, som lägger wigt på sådana egenskaper och efter dem uppmäter subjektets värde. Äfwen här blifwer han fullkomligt trogen sin lifsprincip att förslygtiga hvarje uteslutande, hela människan i anspråk tagande innehåll, och genom sin dialektiska kraft göra sig till herre öfver detsamma; äfwen här råder således den sinnets frihet, för hvilken hvarje allwar är en inskränkning, hvarje herrawälde af ideala makter är ett ingrepp i det jordiska wälbesinnandet, och hwilken därför lika så wäl wet sig upphöjd öfver lidelser och affekter som öfver erkännandet af deras värde i människors medvetande. Därför träffar Falstaffs de ideala makterna upplösande humor äfwen honom sjelf såsom den der skenbart gifwer efter för den allmänna opinionen och som genom hycklande af dygder sjelf fånglar sig i samma åsigter som öfriga människor, men som också, genom det sätt på hwilket han tillegnar sig dessa dygder, redan uttalar ironien öfver sitt eget försök och derigenom indirekt äfwen öfver werldens medvetande.

För Falstaffs natur finnes det alls ingen makt och alls ingen personlighet som verkligen skulle kunna imponera på honom och bringa honom ur sin fattning, ty han wet sig, genom friheten i sin humor,

wara oberoende af hwarje öfwerwäldigande intryck. Falstaff kan derföre aldrig sättas i förlägenhet, emedan ett sådan tillstånd alltid förutsätter en själen öf frihet, och förlägenheten alltid frambringas genom inverkandet af en makt, emot hwilken wi icke mer kunne göra något motstånd. Falstaff gifwer oss derföre den wisshet, att han, äfwen i de momenter, som hota att tillintetgöra hela hans existens, likwäl har i sin outtömliga humor ett alltid färdigt motståndswerktyg genom hwilket han segrande lyftar sig sjelf öfwer hwarje katastrof.

För Falstaffs natur gifwes det wisserligen ingenting, som, från hans ståndpunkt och werldsåsigt betraktadt, wore mera i stånd att betaga hans lynne dess lugn och frihet, än en ögonkenlig lifsfara. Då Falstaff är oförmögen att hängifwa sig åt en idé, då all tanke på rykte och ära af honom bespottas som ett hjernspöke, då döden efter hans åsigter upphäfwer allt för hwilket det annars skulle löna sig att lefwa, så måste den tanke, att stå så nära wid en sådan afgrund och i likhet med andra menniskor duka under för slagningens blinda slump, nödwändigt för honom wara det aldra gräseligaste. Och likwäl se wi honom, till och med i denna krisis, genom kraften af sin humor, gäcka bort dödsängesten och bibehålla sitt lynnes oändliga frihet; wi se det först och fremst när han på slagfältet möter den utaf striden upphettade, efter ridderliga bragder törstande prinsen, hvars ideala pathos han parodierar, sedan när han i bredd med den wäldige skotten Douglas låtsar sig wara död, samt slutligen, då han i den derpå följande monologen med outtröttlig munterhet bespottar allt hjeltewäsende och all ridderlig tapperhets glans. Det som gifwer dessa scener en sådan oförgänglig komisk kraft är intet annat än den äfwen i de för Falstaff mest hotande ögonblick bewarade fria humor, emot hwilken intet håller stånd eller förmår bibehålla en verkliga imponerande ställning. Denna sinnets formella frihet, hwilken Falstaff här, i enlighet med hela sin personlighet, lägger i dagen, tillåter icke att hos oss uppkommer något allwarfamt misshag eller moralisk indignation öfwer war hjertes feghet och brist på ära; wi känna oss till och med i detta ögonblick med honom hänryckta till den obegränsade humor, som ur negativiteten af hwarje substantiellt innehåll och hwarje idealt pathos städse samlar sig till ny styrka och lyfter sig till oändelig frihet. Blott så wida denna själen öf frihet, som gör sig till herre och mästare öfwer hwarje särskildt pa-

thos och upplöser det genom humor, är Falstaffs absoluta grundläggning, känna wi också i ett ögonblick ett ostördt wälbehag öfwer att han blifwit räddad der hwarest wi ståda de ridderligaste gestalter prisgifna åt den obarmhertiga döden.

Det moment i Falstaffs lif, som wisar oss den häftigaste wändningen i hans öde är då han förwisas af konung Henrik, den fordna kamraten i hans utswäfningar, i det ögonblick då Falstaff tror sig wara sin lycka närmast. Falstaff hör den ungdomlige konungens ord genom hwilket denne högtidligt affäger sig sitt förra lefwerne och i medwetandet af sitt höga fall bryter med det förflutna. Ett mera skakande ombyte kunde ej träffa Sir John Falstaff. Från spetsen af den gladaste förtröstan, att nu mera, genom sin konungslige wän se sig i besittning af alla medel att tillfredsställa alla sina infall och sina sinliga lustar, ur alla sina himlar, störtas han genom konungens förfärliga allwar. Men humorns frihet, genom hwilken han swingar sig upp öfwer hwarje affekt, som hotar att öfwerwäldiga honom, lemnar honom icke heller i detta ögonblick. Intet ljud af klagan owilja eller förfäran undfaller honom; han är omedelbart efter konungens stränga tal fullkomligt tröstad. Han griper äfwen nu till sin humors wapen och upplöser så för sig denna situations tragiska allwar i det han låter förstå, att konungen blott tagit en mask på sig för att gifwa sig ett anseende inför werlden, men att han snart nog skulle befalla honom till sig. Det wore en mycket profaisk uppfattning, om man här verkliga wille föreställa sig Falstaff fängslad i en sådan inbillning. Falstaff är klok nog för att riktigt uppfatta allwaret hos konungen och i hela situationen; men han är inom sig fri nog för att icke ens derigenom låta inkränka sig i sin munterhet. Detta är fastmera den högsta spetsen och bekräftelsen på hans humor, som äfwen i detta öfwer hans existens afgörande ögonblick håller stånd. Här slutar han också och lemnar efter sig åt oss den fulla ogrumlade bilden af en obetwingbar sunnesfrihet. Huru litet den uppfattning, enligt hwilken Falstaff utaf det hoppet att konungen snart skulle ändra sig, hemtade tröst öfwer sin förwising, öfwerensstämmar med Falstaffs lifsprincip och med tonen uti hela scenen bewisar intet mera bindande, än det ord, hwilket han omedelbart efter konungens tal riktat till fredsdomaren *Shallow*: "Herr *Shallow*, "säger Falstaff," jag är skyldig Er tusen pund." Hwad will han dermed säga? Uppen-

bart wänder han med dessa ord sin humor emot den arma fredsdomaren, som blott genom utsigten på Falstaffs mäktiga inflytande har beqvämt sig till det omstalade lånet, och för hwilken naturligtwis med detta ögonblick all nimbus, som hittills omgifwit Falstaff, fördunstat. Falstaff erinrar nu sjelf, omedelbart efter konungens stränga tilltal, fredsdomaren om detta lån, och lyfter sig derigenom med full frihet öfwer den wändning, som hans öde tagit, i det han, försättande sig helt och hållet i sin borgenärs själ, sjelf påminner denne om de tusen pund, som nu i wärde sunkit ända ned till null. Falstaff wäcker genom denna humoristiska påminnelse åskådningen af den kontrast i hwilken han nu befinner sig emot sin förra ställning, och förslöar derigenom så wäl gadden i denna förödmjukande situation som han tillika också sjelf ironiserar den tröstlösa sinnesstämningen i hwilken fredsdomaren genom denna ödets wändning plötsligen ser sig försatt i det nu mera hwarje utsigt till återbetalandet af de tusen punden är för hans gäldenär förswunnen. Den som i denna Falstaffs påminnelse blott ser en förståndets list, som will förekomma en kräfning från fredsdomarens sida, beröfwar detta ställe sin kosteligaste humor och nedsätter det till ett simpelt knep. Wi se, i enlighet med hela wår uppfattning af Falstaff, deruti endast ett drag af hans fria humor, som ännu i de hårdaste katastrofer wet att bibehålla sig i oförswagad kraft.

(Fortsättes.)

Öfversättning af Shakspeare.

(Mr Richard den tredje.)

Fjerde Akten.

Andra Scenen.

Ett praktrum i slottet.

(Fanfarer. Richard som konung på sin thron. Buckingham, Catesby, en page och flere).

Richard.

Aflägsnen Er. — Min frände Buckingham, —

Buckingham.

Ers majestät:

Richard.

Gif mig din hand. Ditt bistånd och ditt råd
Har lyftat upp till denna höjd kung Richard: —
Men skall wår ära lesa blott en dag,
Säg, eller länge och åt den wi fröjdas?

Buckingham.

Än lesa den och lesa så för ewigt!

Richard.

Ah, Buckingham, nu är jag en probersten
Och pröfwar dig om du är äkta guld: —
Ung Edward lesa; — gissa hwad jag menar.

Buckingham.

Säg ut, min dyre prins.

Richard.

Kung will jag wara, hör du, Buckingham.

Buckingham.

Det är ni ju, stormäktigaste herre.

Richard.

Ha! är jag kung? Ja wist: men Edward lesa.

Buckingham.

Sant, ädle prins.

Richard.

O, hwilken bitter slutfölsd,
Att Edward lesa skall, "sant ädle prins!"
Frände, du plågade så trög ej wara: —
Kent ut! bastarderna de måste dö;
Jag will att genast de expedieras.
Hwad har du nu att säga? Fort, war fort.

Buckingham.

Ers höghet handle efter wälbehag.

Richard.

Ha, ha, du är af is, din wänskap fryser;
Säg om du gillar att de skola dö?

Buckingham.

Min dyre kung, låt mig få draga andan,
För än bestämdt jag talar i den saken:
Jag will på stund ers nåd min tanke säga.
(Buckingham går).

Catesby. (affides.)

Kungen är wred; han biter sig i läppen.

Richard. (stiger ned af thronen.)

Jernsega narrar och tanklösa pojkar
Det är mitt folk: den duger ej för mig,
Som genomskadar mig med skarpa ögon: —
Den högtuppsatte Buckingham blir fränglig —
Pojke!

Wagen.

Mylord!

Richard.

Säg wet du någon, som för guld kan köpas
Att uti löndom göra dödsbedrift?

Pagen.

En misbelåten herre känner jag,
Hvars torftighet ej passar till hans stolthet;
Guld mer förmår än tjugo talare
Hos honom; hwad som helst han gör för guld.

Richard.

Hwad heter han?

Pagen.

Han heter Tyrrel, herre.

Richard.

Jag känner karl'n; gå, hemta honom hit. —
(Pagen går.)

Den der djuptänkta sluga Buckingham
Får mer ej vara mina rådslags granne.
Har han otröttad hållit ut så länge,
Och drager efter andan nu? — Må gjordt.
(Stanley kommer.)

Lord Stanley, nå, hwad bringar ni för nytt?

Stanley.

Wet, dyre kung,
Att markis Dorset flyttat har till Richmond
Uti de länder der han wistas.

Richard.

Catesby,

Kom hit; sprid ut det rykte uti staden
Att Anna, min gemål, är farligt sjuk;
Jag medlertid skall hålla henne inne.
Sök ut åt mig en karl af ringa härkomst,
Den will jag gifva strax med Clarences dotter. —
Pojken är dum; jag fruktar icke honom. —
Se hur du står och drömmer! Hör du ej?
Sprid ut att Anna, drottningen, är döds sjuk.
Geswindt! Jag måste framför allt förgöra
Hwårt hopp, hvars tillwert kunde skada mig. —
(Catesby går.)

Nu måste jag min broders dotter äkta,
Ty annars står min thron på sköra glasat.
Först mörda bröderna, så äkta henne.
Osfäkert spel! Men — wan i blod att wandra
Man drar den ena synden på den andra.
Ej gråtmild ömhet bor i detta öga. —

(Pagen kommer med Tyrrel.)

Du heter Tyrrel?

Tyrrel.

James Tyrrel eder trogne undersåte.

Richard.

Är du så od?

Tyrrel.

Sätt mig på prof, min kung.

Richard.

Djerfves du en af mina wänner mörda?

Tyrrel.

Befall! Dock heldre twenne fiender.

Richard.

Der har du det; två erke-fiender,
Fiender till min kungwa sömn och hwila
Det är som du skall få att göra med;
Tyrrel, de der bastarderna i Towern.

Tyrrel.

Gif fritt tillträde blott till dem och jag
Skall snart från denna fruktan Er befria.

Richard.

Du sjunger kung musik. Kom närm're Tyrrel;
Det här är tecknet: — luta hit ditt öra:
(hwisslar till honom)

Och intet vidare: — säg: "det är gjordt,"
Och jag skall gynna dig och dig befordra.

Tyrrel.

Det strax skall vara gjordt.

(går)

(Buckingham kommer tillbaka.)

Buckingham.

Mylord, nu har jag i min själ begrundat
Den saken, som ni nyss mig sporde om.

Richard.

Godt, det får vara. Dorset flytt till Richmond.

Buckingham.

Mylord, så har jag hört berättas.

Richard.

Stanley, han är er stufsson: — märk det wäl.

Buckingham.

Mylord, jag kommer att den gåsivan kräfswa,
För hwilken ni er tro och ära pantsatt,
Greffskapet Hereford och lösöregodsset,
Som ni har lofwat mig till egendom.

Richard.

Stanley, gif att uppå er hustru; skickar
Hon bref till Richmond, får ni stå till swars.

Buckingham.

Hwad swarar eders nåd på min begäran?

Richard.

Jag kommer nu ihåg — Henrik den slette
Har spått att Richmond skulle blifwa konung,

Då Richmond ännu war en liten posse.
Konung! — kanhända. —

Buckingham.

Mylord, —

Richard.

Hur kom det till att ej profheten
Den gången också kunde spå att jag,
Som stod bredvid, hans hane skulle blifwa?

Buckingham.

Mylord, det gresskap, som ni lofwat mig, —

Richard.

Richmond! — Då sist jag war i Exeter,
Så blef af mayor'n mig slottet artigt wisadt;
Han kallade det — Rougemont: det namnet
Kom mig att stufsa, ty en Irändsk bard
Mig spått att jag ej länge skulle lefwa,
I fall jag finge Richmond se.

Buckingham.

Mylord, —

Richard.

Säg, hwad är klockan?

Buckingham.

Jag mig frihet tager
Att eders nåd påminna om sitt löfte.

Richard.

Godt;
Men hwad är klockan?

Buckingham.

Uppå slaget tio.

Richard.

Nå wäl, låt henne slå.

Buckingham.

Låt henne slå?

Richard.

Ja, ty du står som en slaghammare
Och hindrar mina tankar med ditt kålt;
Jag ej wid gifwarlyne är i dag.

Buckingham.

Säg mig likwäl bestämdt ja eller nej.

Richard.

Du hindrar mig; jag är ej wid det lynnet.

(Richard går med sin suite).

Buckingham.

Står det så till? Bönar han trogna tjenster
Med sådant hån? Jag honom gjort till kung!

Hastings jag mins; till Brecknock will jag gå,
Allt medan än mitt hufwud sitter på.

(går)

(Fortsättes.)

Notiser:

Ett yttrande om Thiers' nya arbete. Hamburger-Correspondentens Pariser Korrespondent yttrar sig i ett bref under d. 18 Mars på följande sätt om detta märkliga verk: "De första banden af Thiers' historia om konsulatet och kejsaredömet äro nu i publikens händer; uppriktigt sagt, de tillfredsställa ingalunda den stora wäntan man derom hyste, de likna på långt när icke hans revolutionshistoria. Man ser straxt på boken att den är gjord midt under politiska, men om småsaker sig wändande behymer, mödor och partistrider, att den icke har absorberat författarens hela andiga verksamhet, hans odelade intresse, att det icke mera är den ungdomligt entusiasmerade Thiers, som ställde franska revolutionen på historiens altare och sjöng densamma en inspirerad lofsång, utan Thiers, s. d. ministern, politiker, portfölj-kandidaten, — boken är full af konfiderationer och återhåll, af skonsamheter och förbehåll, hvilka förlama och hämma författarens penna. Äfwen stilen är mycket mattare, man känner wid läsningen, att den icke blifwit skrifwen utan dikterad, dikterad i den mjuka soffan under matsmålnings-processen, icke skrifwen med lif och själ wid skrifpulpens offerbord, der skrifställaren kastar fram på papperet sin lifskraft, sin ande, sitt hjertblod. Boken har långtrådigheter, olidliga återuppreparanden och motsägelser; att deremot också skönheter af första storleken finnes deri, att Thiers' bok är en politisk wigtig händelse, behöfwa wi wäl icke först anmärka. Thiers torde, då han före offentliggörandet genomgick och korrigerade det dikterade, wäl själf dunkelt hafwa känt skillnaden emellan sin första och andra bok, och för att bemanila den, skrifwer han följande, ögonstelnigen sednare inskickade ställe: "Jag har den tilltro om mig att hafwa lärt och erfarit mycket, och derföre kanste wara bättre i stånd att begripa och återgifwa de stora ting, hvilka wåra fäder under dessa heroiska tider hafwa uträttat. Men säker är jag, att erfarenheten icke uti mig afswalnat min ungdoms ädelmodiga känslor, jag är säker, att jag ännu älskar friheten och Frankrikes ära, såsom jag alltid älskat dem." Stöna ord, men hwilka ty wär Thiers' politiska lesnad motsäger; under de femton åren sedan Juli-revolutionen war Thiers flera gånger minister, såsom konseljpresident med en stark majoritet Frankrikes egentlige beherrskare (ty hans maxim är ju det samösa: *Le Roi règne et ne gouverne pas*), och dock företedde hans förvaltnings handlingar de sorgligaste resultatet för friheten och Frankrikes ära. Eller bidrogo Syriens och Egyptens öfvergifwande, flottans återkallande till Doulon, under det Engelsmännen bombarderade Beirut och blockerade Alexandria, till Frankrikes ära? eller woro September-lagarne och befästningarne kring Paris wäl föd för friheten? Äran och friheten hwila på

bestämda grundvilkor, det gifves ingen frihet utan erkännandet af alla menniskors rättigheter, det gifves ingen ära, som icke hvilat på denna frihet. Men Hr Thiers, som hade mod att från kamrarnes tribun uppställa den maximen, att "Fransmännen icke hade andra rättigheter än de, hvilka förlånades dem genom kamrarne," som alltså underordnar de allmänna menniskorättigheterna enskildas eller wissa korporationers politiska rättigheter, Hr Thiers har intet begrepp om friheten, och utan sann frihet gifwes det ingen sann ära. Den ära, med hvilken Napoleon och hans arméer höjde sig, war deras ära, icke Frankrikes ära, och om Nationen sökte tillegna sig densamma, om den ännu i denna dag tar derpå, så skedde detta, emedan den någorstädes sökte någon lysande ersättning för den bristande friheten. Det moderna representativsystemet är ett monopolium, den moderna äran är ett monopolium för enskilda, men den som älskar monopolier rör sig i de falkaste maximer och kan därför blott åstadkomma wackra ord, hvilka hans handlingar bestå med lögn, såsom wi se det hos Hr Thiers. Här ligger också det karakteristiska af hela den moderna konstitutionella skolan: wackra ord och diametralt motsatta handlingar. Så länge Europa åtnöjer sig med detta lekverk, skall det icke förstå någon sann frihet, — men det begynner att dagas, den nya filosofien swingar sin upplysande fackla och för våra efterkommande skola ära och frihet icke längre vara tomma ord*).

*) Ett verk af den art och så ryktbar författare, som Thiers' ifrågawarande, kan wänta sig att blifwa olika bedömdt. En annan gång skola wi meddela ett annat yttrande derom af en ansedd fransk kritiker. Med hwad hunger Fransmännen kasta sig öfwer det så länge med största längtan emottedda arbetet kan slutas af efterstående underrättelse i Hamb. Corresp. dat. Paris d. 16 Mars: Den första af 10,000 exemplar bestående upplagan af Thiers' "Historia om Konsulatet och Kejsarariket" utsåldes i går inom några få timmar. En queue, såsom wid en omtyckt teaterföreställning, trängdes wäntande och köplysten utanför förläggaren Paulins bokläda. Af de båda första och hittills enda bandens andra upplaga, hvilken om några dagar skall vara färdig, är redan mer än 6000 exemplar beställda.

En annan underrättelse, något malltös mot Hr Thiers, i samma blad, dat. Paris d. 22 Mars, innehåller: Hr Thiers har omsider samtyckt att låta de två första banden af kejsararikets historia träda i ljuset. Inledningen är ännu icke färdig, den skall sedermera komma. Författaren wille deraf göra en skrift för sig, som skulle skilja sig från det öfriga verket genom en högre tankens lyftning, en mera koncentrerad stil. Ingen tänker sig wäl Hr Thiers, denne talaretribunens och pressens veteran, i bryderier, sådana till äwentyrs en ung skriftställare wid sitt första försök känner dem; dock är ingenting sannare, än att Hr Thiers har all denna oro, dessa omsorger, detta krusfarande — och wi tro, att han också har all glädjen af framgången. Sedan i Onsdags har han låtit i Paris utdela ett temligt stort antal exemplar, uti hwarje war egenhändig af honom tecknad: de la part de l'auteur, och man anmärkte, att också Hr Guizot fick ett exemplar — en hyllning, som mycket smickrade denne. Boken är beledsagad af en atlas, hvilken är temligt behöflig för orienterandet. Kartorna äro sorgfälligt tecknade och stuckna — det är en god spekulaton, som också skall komma Hr Thiers till godo. In summa — han bekommer af sitt arbete 500,000 fr. för texten och 200,000 fr. för den åtföljande atlas.

Den buddhistiska encyklopädien. Då fördraget med Kina lättast anskaffandet af kinesiska böcker, så lemnar Journal des Débats hepp om att franska Regeringen skall kunna anskaffa den stora buddhistiska encyklopädien, som består af två stora samlingar, Gandshur (i 108 folianter) och Dandschur (i 240 folianter). Dessa båda samlingar hafwa nemligen utkommit i Peking på kejsarnes af den nu regerande dynastien befohånad, i fyra upplagor, kinesiska, mandshu, mongoliska och tibetanska, och bilda tillsammans 1392 folioband, hvilka kosta 39,000 fr. Ännu äger intet europeiskt bibliotek detta kostbara verk.

En märkwardig nyhet för Sverige är Kejsar Nicolai d. 12 Mars utfärdade tungörelse om swenska skrifters beläggande med dryg tull — 20 procent af bokhandelspriset — för införsel till Finland. Det är naturligt att den wäckt en obehaglig sensation hos bokförläggarne här i landet, och äfwen hos swenska folket i allmänhet måste den göra ett smärtsamt intryck, då man icke kan annat än deri se ett nytt steg till Finlands fullkomliga emancipation från den gamla frändskapen med Sverige. Med blidare ögon kan onelligen den förwäradade tillgången till swensk litteratur äses af dem som nitäfska för uppfomsien af en egen på sinnet språk och nationalitet grundad litteratur, på hvilken den förre påstås utöfwa en förqwaswande werkan på samma gång den icke förmår att åt sig sjelf inom Finland skapa en original karakter eller bära sig på egna wingar. Det skulle blott vara artigt att weta om ifrågawarande förordning tillkommit i rent sinnet intresse till främjande af denna nya sinns bildning, eller i ryft, i affigt att hastigare undantränga swenssheten för att låta den efterträdas af ryfska elementer. Detta sednare förhållande är man här så benägen att tro wara det rätta, och därför förjer man så å egna som Finlands wägnar. Det kommer wäl att wisa sig om härtill warit skäl eller ej, när man en gång wäl hunnit att kasta den swenska qwarlätenskapen öfwer bord och det lediga utrymmet skall erhålla ny ägare.

Suru snabbt detta verk från att wara parifiskt blifwer europeiskt kan man föreställa sig då redan 1:ste Levering af en öfwerfättning i dessa dagar utkommer i Köpenhamn, ur hvilken Fædrelandets följetong sedan de sista dagarne af Mars innehåller ett intressant utdrag under rubrik: Engelsmännens anfall på Köpenhamn d. 2 April 1801.

Till Redaktionen är inlemnad en uppsats med titel: **Nödig och wälment erinran wid recensionen af Hr Iguelles predikningar.** Red. önskar ett samtal med insändaren eller insändarens ombud.

Nr 13 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 12 April.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

